

Activiteitenplan Buurtgezinnen Zuid-Kennemerland

Opvoeden doen we samen

Buurtgezinnen is een initiatief gebaseerd op een oude gedachte: opvoeden doen we samen. Gezinnen die het zwaar hebben worden gekoppeld aan een stabiel gezin in de buurt. Op laagdrempelige, gelijkwaardig en alledaagse wijze krijgen kinderen wat extra liefde en aandacht en worden ouders even ontlast.

Buurtgezinnen is gericht op preventie en brengt de principes van de 'pedagogische civil society' in praktijk.

Begin 2021 zijn we in bijna 70 gemeenten actief en hebben we meer dan 1700 gezinnen aan elkaar gekoppeld.

Aanbod Buurtgezinnen

Buurtgezinnen bereikt een aantal specifieke doelen door vitale (steun)gezinnen te koppelen aan overbelaste (vraag)gezinnen in de buurt:

- stimuleren veiligheid en positieve ontwikkeling van kinderen
- versterken eigen kracht en opvoedvaardigheden van ouders
- uitbreiden van een steunend netwerk voor kwetsbare ouders en kinderen
- bevorderen van de onderlinge betrokkenheid in de buurt

Vraag- en steungezin gaan een duurzame verbintenis met elkaar aan, zo lang als wenselijk is. De ondersteuning van het steungezin is flexibel en afgestemd op de behoefte van het vraaggezin en kan bestaan uit opvang van een kind voor een vaste middag in de week, regelmatig logeren, meegaan naar voetballen en ouderavonden etc.

Steungezinnen leven en veren mee met de mogelijkheden en beperkingen van het gezin dat ze ondersteunen.

De aard en mate van ondersteuning kan variëren in de loop van de tijd, mede afhankelijk van de toenemende eigen kracht van het vraaggezin.

De kracht van Buurtgezinnen is dat de samenwerking van beide kanten vrijwillig en gelijkwaardig is. Om de gelijkwaardigheid te ondersteunen stimuleert Buurtgezinnen vraaggezinnen om iets terug te doen; iets dat past bij hun talenten. Daarnaast leren de gezinnen van elkaar. Een koppeling betekent vaak een horizonverruiming voor beide gezinnen, doordat sociaal-culturele 'bubbels' doorbroken worden.

Rol coördinator Buurtgezinnen

Buurtgezinnen stelt in overleg met de gemeente een lokale coördinator aan die zorgt voor:

- Publiciteit in de gemeente over dit nieuwe initiatief
- Afstemming met samenwerkingspartners in het sociale veld
- Opsporen van vraaggezinnen en steungezinnen
- Kennismaken (en screenen) van de gezinnen
- Koppelen van vraag- en steungezinnen
- Formeel vastleggen van de afspraken in een contract
- Begeleiden van de steungezinnen
- Monitoren van de voortgang (kwaliteit en veiligheid)
- Organiseren van Buurtgezinnen-activiteiten voor vraag- en steungezinnen (tweede jaar)
- Voeren van voortgangsoverleg met de gemeente

De coördinator krijgt ondersteuning van de regiocoördinator en een backofficemedewerker. Nieuwe coördinatoren worden ingewerkt en begeleid. Tenminste eenmaal per kwartaal komen de coördinatoren uit dezelfde regio bij elkaar voor intervisie en professionalisering. Daarnaast zijn er landelijke professionaliseringsdagen. De backoffice zorgt o.a. voor: beheer aanmeldingen gezinnen, VOG-aanvragen, beheer van de website en Facebook en publiciteit.

Vraaggezinnen

Vraaggezinnen zijn gezinnen die overbelast zijn, veelal door een combinatie van beperkte draagkracht (bijvoorbeeld door alleenstaand ouderschap of gezondheidsproblemen) en uiteenlopende problemen die een zwaar beroep op hen doen.

Niet alle gezinnen zijn geschikt voor deelname aan Buurtgezinnen. Soms kunnen problemen te zwaar zijn en is (eerst) professionele hulp nodig. Dit bepaalt Buurtgezinnen na kennismaking met het vraaggezin.

Kenmerken vraaggezinnen:

- Gezinnen die dermate overbelast zijn, dat de kinderen hieronder lijden.
- Gezinnen met uiteenlopende problemen zoals armoede, mantelzorg, verstandelijke beperking ouders, psychiatrische problemen, gedragsproblemen kind. Deze problemen moeten niet te zwaar zijn voor een vrijwillig steungezin.
- Gezinnen zonder netwerk of met een netwerk dat geen steun kan bieden.
- Gezinnen die gemotiveerd (Buurtgezinnen is vrijwillig) en in staat zijn om afspraken te maken en zich daaraan te houden.
- Gezinnen met kinderen tussen de 0 en 23 jaar.

De aanmelding van vraaggezinnen vindt plaats via scholen, kinderopvang, wijkteams, de welzijnsorganisatie, huisartsen, consultatiebureau etc. Professionals uit deze organisaties kunnen overbelaste gezinnen verwijzen naar Buurtgezinnen. Gezinnen mogen ook zichzelf, direct aanmelden bij Buurtgezinnen.

Vrijwillige steungezinnen

Steungezinnen zijn gezinnen met ervaren, competente ouders die graag een ander helpen en een maatschappelijke bijdrage willen leveren. Zij ondersteunen, maar nemen de rol van de vraagouders niet over. Zij stimuleren de eigen kracht en de zelfredzaamheid van het vraaggezin en bieden kinderen een plek waar ze ontspannen kind kunnen zijn en nieuwe ervaringen kunnen opdoen. Steunouders worden geselecteerd aan de hand van een competentieprofiel en hebben een VOG nodig.

De achtergrond van onze steungezinnen is gevarieerd. Het zijn zowel jonge gezinnen met kinderen als gezinnen waarvan de kinderen al uit huis zijn, die de rol van opa en oma voor de kinderen vervullen. Zo kunnen ook senioren een zinvolle bijdragen leveren en mee blijven doen. De religieuze en culturele achtergrond van onze steungezinnen verschilt en er zijn er ook een aantal mannen- en vrouwenstellen en éénoudergezinnen die steungezin zijn.

Het zoeken van steungezinnen gebeurt onder andere via scholen, vrijwilligerscentrale, gezondheidscentra, sportverenigingen, kerken en buurthuizen. Daarnaast is de inzet van Facebook uitermate effectief gebleken bij het zoeken van steungezinnen. Voor Uithoorn wordt een eigen Facebook-pagina aangemaakt waarop de coördinator zoekprofielen plaatst.

Matchen en begeleiden van gezinnen

De coördinator van Buurtgezinnen gaat op bezoek bij ieder vraaggezin dat zich aanmeldt. In twee gesprekken vormt zij zich een beeld van de aard van het gezin, wat er goed gaat en wat lastig is en wordt gezamenlijk bekeken welke steun helpend zou zijn. Vervolgens wordt een profiel voor een steungezin opgesteld.

Met de steungezinnen die zich aanmelden heeft de coördinator ook twee gesprekken, op basis waarvan zij een voorstel doet aan het vraaggezin.

Als het klikt na een uitgebreide kennismaking tussen beide gezinnen vindt de koppeling plaats, worden afspraken gemaakt en huisregels ondertekend. Er vindt een evaluatie plaats na de proefperiode van twee maanden en vervolgens om de zes maanden. Tussendoor is de coördinator beschikbaar bij vragen en problemen, bijvoorbeeld als er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind en er meer nodig is. Bij signalen van onveiligheid speelt de coördinator een belangrijke rol.

De gezinnen worden maximaal twee jaar begeleid en daarna stopt de bemoeienis van Buurtgezinnen. Dan is de relatie tussen de gezinnen zo stevig geworden dat ze met elkaar op eigen kracht verder kunnen. Mocht begeleiding toch nodig zijn, dan kan altijd weer een beroep worden gedaan op Buurtgezinnen.

Bijdragen aan de 'pedagogische civil society'

Twee belangrijke pijlers van Buurtgezinnen zijn geïnspireerd op de 'pedagogische civil society':

- Samen zorg dragen voor de opvoeding van kinderen
- Bouwen aan gemeenschapskracht

Veel vraaggezinnen hebben een beperkt sociaal netwerk. De koppeling aan één steungezin helpt, maar er is meer nodig. In plaats van het gevoel dat een vraaggezin faalt omdat ze het alleen niet redden, willen we bouwen aan een gemeenschap waarin samen opvoeden de norm is en niet de afwijking. 'It takes a village to raise a child'. Ergens bij horen en het gevoel hebben er niet alleen voor te staan geeft kracht.

Andersom willen steungezinnen hun 'bubbel' doorbreken en ervaren ze het contact met een gezin uit een andere sociale klasse of met een andere culturele achtergrond als een verrijking en horizonverruiming. De

kinderombudsvrouw verwoordde het kort geleden als volgt: 'In onze samenleving is het niet meer vanzelfsprekend dat jongeren ouderen ontmoeten of dat mensen uit verschillende sociaal economische klassen of culturele achtergrond elkaar tegenkomen. Buurtgezinnen kan verbindingen leggen tussen deze groepen.'

Vanaf het tweede jaar in een gemeente start de coördinator daarom met het organiseren van activiteiten voor alle vraag- en steungezinnen om de onderlinge relaties te versterken en vraaggezinnen een groter netwerk te bieden.

Enkele voorbeelden uit andere gemeenten:

- Besloten Facebookgroep voor alle Buurtgezinnen, waar nieuwtjes, tips en vragen worden uitgewisseld
- Zomerfeest, Sinterklaasfeest en Winterfeest
- Kinder-workshops in de vakantie, georganiseerd door buurtgezinnenouders
- Gezamenlijke uitstapjes, zoals naar het Onky Donky huis in Rhenen
- Opvoedparty's waar ouders op laagdrempelige wijze praten over opvoedvragen

Onze rol bij armoedebestrijding

Financiën is een vast onderwerp bij de kennismaking tussen de coördinator en het vraaggezin. Bij veel vraaggezinnen is er weinig geld. Veel regels van de gemeente voor armoedebestrijding zijn erg ingewikkeld, waardoor mensen met weinig geld er geen gebruik van maken. De coördinator kent het armoedebeleid en de kindregelingen binnen een gemeente en verwijst actief door naar de lokale voorzieningen.

Om ervoor te zorgen dat kinderen uit gezinnen met weinig geld gewoon mee kunnen doen met sport of muziek, werkt Buurtgezinnen sinds kort samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Alle coördinatoren zijn officieel intermediair en kunnen vergoedingen aanvragen voor muzikles, contributie voor de sportvereniging, sportkleding etc.

Samenwerking in het sociale veld

Het succes van Buurtgezinnen hangt voor een belangrijk deel af van een goede inbedding in het sociale veld. Dit is de reden dat Buurtgezinnen een lokale ZZP'er zoekt voor de rol van coördinator. Voor Zandvoort en Haarlem is dat Esther Groenheide; voor Bloemendaal en Heemstede zullen we een nieuwe coördinator aanstellen. De coördinatoren hebben al een netwerk opgebouwd in het sociaal domein. Deze toekomstige coördinator voor Bloemendaal en Heemstede zal het eerste kwartaal voornamelijk bezig zijn met het bekend maken van Buurtgezinnen bij organisaties en professionals, die een verwijzende functie kunnen hebben. Daarnaast zoekt zij de samenwerking met andere (vrijwilligers)initiatieven die informele (opvoed)ondersteuning bieden. Door goede persoonlijke contacten kan een vraag die beter past bij een ander initiatief doorspeeld worden, evenals vrijwilligers die zich aanmelden maar niet helemaal passen bij wat Buurtgezinnen van hen vraagt.

Doorverwijzen naar formele hulp

Regelmatig komt het voor dat steunouders zich zorgen maken over een kind in een vraaggezin en/of de opvoedvaardigheden van de vraagouders, terwijl ze ook merken dat het buiten hun mogelijkheden/expertise ligt om dit goed op te pakken. Dit is een gesprekspunt in de voortgangs-overleggen tussen steungezin, vraaggezin en de coördinator van Buurtgezinnen. Aan het begin van de samenwerking wordt met elkaar afgesproken dat bij dit soort zorgen de coördinator wordt betrokken. De coördinator kent de sociale kaart en verwijst door naar de formele hulp. Het komt regelmatig voor dat steunouders vervolgens ook betrokken worden bij het hulpverleningstraject dat volgt. We vinden het daarbij belangrijk dat zij niet de rol van hulpverlener krijgen. Zij zijn er om de ouders bij te staan en sterker te maken en dragen bij aan (het herstel van) het gewone leven.

Resultaten

In halfjaarrapportages doet Buurtgezinnen verslag over de voortgang van de afgesproken doelen (het aantal koppelingen en na het eerste jaar ook de bijdrage aan 'community building'). Daarnaast geven we aan wat de effecten zijn voor ouders en kinderen:

Effecten voor kinderen	Effecten voor ouders
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onbezorgd kind zijn ▪ Horizonverruiming en ontwikkeling ▪ Toename zelfvertrouwen/veerkracht ▪ Meer sociale contacten ▪ Verbetering schoolprestaties ▪ Vermindering gedragsproblemen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitrusten en vermindering opvoedstress ▪ Uitbreiden opvoedrepertoire ▪ Toename zelfvertrouwen/veerkracht ▪ Uitbreiden netwerk ▪ Toename vertrouwen in de toekomst ▪ Meedoen (werk, studie, ander helpen)

--	--

Bij iedere afronding van een koppeling (na twee jaar) worden de resultaten in bovenstaande categorieën in kaart gebracht. Tevens wordt geïnventariseerd of hulpverlening is voorkomen, afgeschaald of gestopt.

Omvang en duur

De proeftuin voor Haarlem en Zandvoort loopt van 1/1/2020 tot 31/12/2021.

De contractaanvraag voor Bloemendaal en Heemstede loopt van 1/4/2021 tot 31/12/2021.

In 2021 zal de coördinator voor Haarlem en Zandvoort de ingeslagen weg voortzetten en respectievelijk minimaal 12 en 5 koppelingen maken voor deze gemeenten.

De coördinator voor Bloemendaal en Heemstede gaat Buurtgezinnen bekend(er) maken bij verwijzers en inwoners en voor beide gemeenten 5 koppelingen tussen gezinnen realiseren in de periode 1/4/21 tot 31/12/2021.

Notabene: Het exacte aantal koppelingen dat gerealiseerd kan worden binnen de beschikbare uren, is onder andere afhankelijk van hoe snel Buurtgezinnen aanslaat in de gemeente (bij verwijzers en gezinnen), maar hangt ook af van de problematiek van vraaggezinnen. Voor sommige gezinnen kost het meer tijd en inspanningen een steungezin te vinden dan voor anderen.

Kosten en facturering

De totale kosten voor 2021 bedragen € 109.490. Over dit bedrag is de gemeente geen BTW verschuldigd. Een onderbouwing van de kosten vindt u in de bijgevoegde xls-sheet.

De kosten voor Haarlem en Zandvoort worden jaarlijks in twee gelijke delen gefactureerd: 50% begin januari en 50% begin juli. Voor Bloemendaal en Heemstede zal dat zijn: 50% begin april en 50% begin september.

Samenwerking met de gemeente

Voor het welslagen van de proeftuin is goed contact tussen Buurtgezinnen als nieuwe aanbieder en de gemeente als opdrachtgever van belang.

Graag overleggen we met de gemeente over:

- Hoe we Buurtgezinnen het beste kunnen introduceren bij mogelijke verwijzers in het sociale domein.
- Hoe we Buurtgezinnen bekend kunnen maken bij de gezinnen in de regio Zuid-Kennemerland.

De coördinatoren van Buurtgezinnen zullen in ieder geval tweemaal per jaar een voortgangsoverleg voeren met vertegenwoordigers van de gemeente en rapporteren over de voortgang.

Onderzoek

Buurtgezinnen is vanaf de oprichting gemonitord door het lectoraat 'Outreaching werken en innoveren' van de Hogeschool van Amsterdam. In 2016 is een vooronderzoek uitgevoerd naar de verwachtingen van deelnemende gemeenten, zijn kinderen geïnterviewd en is een eerste effectrapportage gemaakt op basis van vijf representatieve praktijkcasussen. In de eerste helft van 2017 is de samenwerking tussen de gezinnen onder de loep genomen. Het onderzoeksverslag 'Pionieren in relaties' is te downloaden via onze website. De Christelijke Hogeschool Ede, lectoraat Kind in Gezin, is sinds vorig jaar onze onderzoeks-partner. Deze hogeschool doet in 2019 onderzoek naar de effecten van Buurtgezinnen. Ingeschat wordt ook welke kosten worden bespaard door de inzet van Buurtgezinnen. De uitkomsten zijn te vinden op onze website.

Koninklijke erkenning

In 2017 zijn we beloond met een 'Appeltje van Oranje', een jaarlijkse prijs van het Oranje Fonds voor vernieuwende sociale initiatieven. 'Gezinnen die om wat voor reden dan ook overbelast zijn of kampen met problemen, krijgen hulp van gezinnen uit de buurt. Of het nou gaat om een luisterend oor of het opvangen van een kind. De twee gezinnen gaan een langdurige relatie met elkaar aan', zo vatte koning Willem Alexander het aanbod van Buurtgezinnen treffend samen op de prijsuitreiking. Van het prijzengeld hebben we samen met deelnemende gezinnen het gratis op te vragen boekje: 'Opvoeden doen we samen; tien aanstekelijke verhalen van 'Buurtgezinnen' gemaakt.